

”**SVENSK**”
BRANDKÅRSTIDNING”
 FACKORGAN FÖR SVERIGES BRANDKÅRER

N:o 6

A.-B. Centraltryckeriet
Örebro 1915

Juni 1915

Äges af:
**Svenska Brandmänna-
 Förbundet**

Utkommer en gång i mån.

Redaktör och utgivare:

ARV. W. SVENSSON
 ÖREBRO
 Telefon 26

Prenumerationspris:
 Kr. 2: 75 för år. Lösn. 25 Öre

Annonspriser:
 I texten 1 kr., å andra platser
 70 Öre pr cm. och spalt

Något om explosioner och deras uppkomst.

(Forts.)

Tillgången vid en gas- eller ångexplosion är följande: Den kemiska process, som försiggår vid den explosiva blandningens antändning, alstrar vid antändningspunkten en viss mängd värme, hvilket sedan befrämjar den fortsatta förbränningen. Denna fortgående reaktion (kemiska inverkan) har ytterligare värmestegring till följd, hvarigenom densamma allt vidare och vidare förstoras, och sålunda stegas värmen och reaktionen ömsesidigt. På sådant sätt kommer förbränningen mycket hastigt att utsträcka sig öfver hela den befintliga explosivmassan. Ju större hastigheten därvidlag är desto större och starkare är förstås också gasens eller ångans utvidning d. v. s. explosionskraften, trycket, verkan.

Hvad själfva trycket eller explosionskraften och dess verkan beträffar är härvid att märka, att explosionen är desto våldsammare ju mera gaserna eller ångorna före densamma varit förtätade. Följaktligen äro explosivämnen i fast eller flytande form farligare än gasformiga sådana. Förutom det för handen varande ämnets aggregat- (sammanhopnings) tillstånd spela naturligtvis mängden af detsamma och, såsom redan antydts, rummets storlek och beskaffenhet en viktig roll vid explosionen. Då dennas farlighet minskas i

proportion till lokalens tilltagande storlek och luftighet, inses lätt att en explosion ute i det fria aldrig har samma verkan som inne i ett slutet rum.

Explosionskraften riktar sig i första hand åt det håll, där det minsta motståndet möter, hvilket är att observera vid uppförandet af förvaringsrum för sådana ämnen, hvarom här är fråga. Man kan stundom dock efter en explosion iakttaga det egendomliga förhållandet, att någon af väggarna störtat inåt, d. v. s. explosionen har därvid äfven haft ett sugande inflytande. Detta måste förklaras sålunda, att något slags luftförtunnning ägt rum med den påföljd, att den i rörelse bragta väggen intryckts. Motståndet uppåt eller åt den andra sidan har i sådant fall varit synnerligen ringa.

Det kan ytterligare förtjäna anföras att genom vissa ämnens explosion andra på något afstånd därifrån befintliga explosivämnen jämväl kunna bringas att explodera. Denna tilldragelse benämnes "detonationsöfverföring".

Till sist några ord om brandkårens förhållande vid explosionsfara.

Sedan man fastslagit, om och i hvad mån explosionsfara föreligger, gäller det närmast att försöka förebygga själfva explosionen likaväl som alla efterexplosioner samt att skydda sig själf,

för den händelse att katastrofen trots allt skulle inträffa. Vis å vis efterexplosioner må man minnas, att, sedan den första explosionen ägt rum eller en eldsvåda bland explosionsämnenna blifvit släckt, vid den rådande temperaturen nya gaser mycket lätt kunna utvecklas. Träda dessa sedan i rätt explosionsförhållande till luften, så är en enda gnista nog till att framkalla ny förödelse. Vid beträdande af rum, där explosiva gaser finnes, må man därför aldrig använda sig af annat än elektriska lampor. Sådana rum kan man vara beredd på att finna i drogeriäffärer och apotek, hos färghandlare och kolonialvaruhandlande, ombord på kolbåtar o. s. v.

Det viktigaste man har att göra vid ett sådant tillfälle är näst släckandet af hvarje den minsta tillstympelse till eld åstadkommandet af ventilation. Rummets afkylning med silvatten kan ofta äfven rekommenderas, därest man icke har att göra med sådana ämnen, som tillsammans med vatten bilda gaser t. ex. calcium carbid. Att man vid utförandet af detta slags arbeten begagnar sig af en rökapparat med af lokalen oberoende lufttillförsel säger sig själf. Glömmas får icke heller att några skyfflar sand eller ett påkastadt tygstycke vid dessa brandtillfällen kunna vara af storartad verkan. Ett i en källarvåning befintligt rum kan det stundom bli fråga om att sätta helt och hållet under vatten.

En sammanfattning af det, som kan iakttagas till förhindrande af att explosioner skola inträffa, skulle då blifva följande:

1. Man måste försöka förebygga att explosiva gaser och ångor få utvecklas eller inströmma i ett rum, där de kunna blifva farliga. Behållare och ledningar böra vara absolut täta. Detsamma gäller naturligtvis äfven om kranarna, hvilka dessutom kräfva en noggrann eftersyn, så att de icke lämna att stå öppna. Vid benzinkärl användas helst s. k. hälvertar, då kranarna lätt angräpas af denna olja. Temperaturen hålles om möjligt under antändningspunkten. Luktlösa gaser kan det vara af skäl att göra förnimbara genom tillsats af något lämpligt ämne.

2. En värmestegring ända till explosionstemperaturens uppnående får under inga förhållanden komma i fråga. Gaser under tryck, isynnerhet flytande sådana, tåla icke ens solvärmen.

3. Uppblandningen med luft motverkas genom ändamålsenlig ventilation. Ventilrättningen åter måste lämpa sig efter den fruktade gasens alias ångans art d. v. s. egentligen dess specifika vikt. För lätta gaser anbringas den i taket, för tunga i närheten af golvet. Gaser eller ångor, hvilka hafva samma specifika vikt som luften, uppsuges lämpligast i närheten af det ställe, hvarest de bildas. Skall ett brandtillbud i ett slutet rum kväfvas med användande af s. k. släckgaser

(kolsyra, ammoniak m. fl.), så måste däremot alla ventilöppningar tilltäppas. Den farliga luftblandningens bildande förhindras då af de nämnda gaserna. Om gasens förmåga att genomtränga golf och tak har redan ordats. Här må endast tilläggas att en öppen eld i en lokal ofvanför ett med dåligt tak försedt rum, i hvilket s. k. lätta gaser utvecklas, mycket väl skulle kunna föranleda en explosion och vid de tunga gaserna kan detta åter inträffa i en underliggande lokal.

Det är af synnerlig vikt att åtgärder vidtages för hindrande af olika gasers och ångors hopblandning med hvarandra samt mot uppkomsten af stoftmoln. Likaså måste hvarje möjlighet till antändning genom såväl belysning och värmeapparater som själfantändning, gnistor o. d. vara utesluten.

4. Förvaringsrummen, vilka icke få innehålla någonting brännbart i byggnadsväg, skola vara stora, ljusa och luftiga, men icke desto mindre bör det uppehvarade explosiv- eller gas- och ångbildande ämnets kvantitet vara den minsta möjliga. Det tillkommer myndigheterna att i dessa afseenden utfärda nödiga bestämmelser äfvenom att öfvervaka deras noggranna efterlefnad. Slutligen må ännu tilläggas att numera finnes det fullkomligt explosionssäkra metoder att förvara exempelvis bensin.

Rapid.

SLUT.

G. C. FAXE . MALMÖ

Gassvetsningsapparater.

Upplifningsapparater

för drunknade och osförgiftade.

Strålkastare

för brandkårsvagnar och automobiler
m. m.

Belysningsanordningar

för biografer. Eldsäkra intygadt af
Tarifföreningen.

Rökhjälmar

med syreförråd, att användas utan förbindelse med luftpump eller luftslangar.

Begär offerter och beskrifningar!

G. C. FAXE . MALMÖ

Afgående.

I. P. Stanley.

Vice korpralen vid Östersunds brandkår I. P. Stanley afgick den 9 juni detta år med ett årligt understöd af 1,000 kr. som enligt stadsfullm. beslut kommer att utgå tills vidare.

Stanley föddes den 7 juli 1880 i Indals församling af Västernorrlands län och antogs den 15 oktober 1900 till brandkonstapel vid den då varande kombinerade brand- och poliskåren, samt befordrades den 1 oktober 1904 till vice korpral. Plikttröhet och ansvarskänsla har varit utpräglade drag i hans tjänstgöring hvarför han gjort sig omtyckt och värderad af såväl befäl som kamrater.

Alltid varmt intresserad för sin kårs bästa i såväl det ena som det andra afseendet har han tagit verksam del i föreningsarbetet. Då tanken om att bilda en kamratförening kom upp, var S. en bland dess kraftiga förkämpar och kan således räknas som en bland de startande af vår förening. Han intog också så godt som genast sin plats som dess ordförande hvilken plats han innehade till den 2 maj detta år, då han på grund af sitt närstående afskedstagande begärde entledigande från ordförandeplatsen, såsom föreningsmedlem kommer han dock fortfarande att kvarstå.

Med anledning af sin afgång från kåren höll Stanley söndagen den 9 maj å brandstation en afskedsfäst, till hvilken samtliga brandkårens medlemmar voro inbjudna. Den nye ordf. i kamratföreningen, brandman A. R. Berg, framförde i väl valda ordalag föreningens tack för det värdefulla arbete Stanley nedlagt i kamratföreningen och som en gård af tacksamhet överlämnades en pokal med inskrift: "Till f. ordf. i Östersunds

brandkårs kamratförening I. P. Stanley af kamrater."

Orsaken hvarför Stanley i så unga år lämnar sitt kall är att han i tjänsten ådragit sig sjukdom, som fordrar en stillsamare tillvaro och en bättre vård än hvad han är i tillfälle att åtnjuta under tjänstgöring vid en brandkår. Då han därför s. a. s. slagit sig i ro för att mera kunna egna sig åt sin hälsas vårdande önska vi af hjärtat att han måtte återvinna hälsa och krafter och framtiden för honom måtte te sig i så ljusa färger som möjligt.

K. A. E.

Ingen rök utan — brandsoldater.

Det tycks gå ganska familjärt och ogeneradt till bakom kullisserna på Skellefteå teater att döma af följande insändare, som direktionen Hansson-Eklöf funnit sig föranlåten att tillställa platsavisen:

Då undertecknade för en tid sedan besökte Skellefteå teater inträffade å scenen en händelse som vi — då densamma absolut tarivar rättelse — ansett oss böra bringa till vederbörandes kännedom.

Det märkliga hände nämligen, att de å teatern stationerade brandsoldaterna, hvilka väl skola vara till för att förebygga och förhindra eventuella eldsolyckor, under bägge aftnarna gingo omkring på scenen och — rökte! Då vi, som ju alltid få bära ansvaret om någon olycka inträffar förhöll dem deras olämpliga tilltag, blefvo de ovettiga och insinuerade något om att Skellefteå är en sådan "Grönköpingshäla", att man där kan få göra hvad man behagar. Därmed må nu vara huru som helst: ett faktum är emellertid, att brandsoldaternes tilltag är synnerligen olämpligt, hvarför vederbörande genast böra ingripa och åstadkomma rättelse. Detta så mycket mer som sällskapet själftva få betala denna vakthållning, för_hvars effektivitet man efter det inträffade just inte hyser allt för öfverdrifven tilltro."

Det förvånar oss att personer, hvilka skola gå under benämningen *brandmän*, kan låta_något sådant komma sig till last. För ett sådant tilltag finnes ingen ursäkt.

Red.

Gynna Svensk Brandkårs-Tidnings
annonsörer!

HENTIKSSONS
EMBRUGALION, LYPTOL
och LYPTOSALVA

Brandväsendet på landsbygden.

Vid 1914 års januaririksdag väckte hr Torgén från Jämtland en motion om skrivelse till K. M:t med anbållan om utarbetande af lagbestämmelser angående ordnandet af brandväsendet på landsbygden. Motionen afstyrktes af lagutskottet och afslogs af första kammaren utan votering; andra kammaren beslöt visserligen en skrivelse men med det knappa flertalet af 82 röster mot 79. I år kom frågan tillbaka genom en motion af ängermanlänningen hr Molin i Dombäcksmark. Nu tillstyrkte lagutskottet en skrivelse och denna biträddes af första kammaren med det stora flertalet af 80 röster mot 33 samt af andra kammaren utan både diskussion och votering.

Dessa uppgifter synas ju tyda på en märklig omkastning af opinionen inom riksdagen rörande denna fråga från den ens riksdagen till den andra. Utan tvifvel föreligger också ett sådant omslag, men det synes mindre starkt, då man tager kändedom om huru mycket af erkänsla gafs åt motionen äfven vid 1914 års riksdag, ehuru slutresultatet då blef negativt.

På hithörande område har för landsbygden hittills icke funnits annan lagstiftning än byggningsbalkens ålderdomliga och knapphändiga stadganden "om skogseld" (15 kap.) och "om våld i by" (24 kap.). I fråga om skogseld har man emellertid numera kommit fram till mera tidsenliga bestämmelser. Sedan 1903 års riksdag uttalat sig i ämnet, utarbetades af norrländska skogsvårdskommittén ett lagförslag, som af K. M:t förelades 1914 års sommarriksdag och af densamma också godkändes, — en egendomlig tillfällighet ville att vi då lefde midt uppe i de väldiga skogseldarnes sommar framför andra. Att lämna biträde vid släckning af skogseld är efter denna lagstiftning en medborgerlig plikt, hvars eftersättande medför straffansvar. Beträffande "våld i by" finnas inga motsvarande bestämmelser. Af de föreskrifter i 24 kap. byggningsbalken, som ännu äga formell giltighet, torde någon, om och ringa praktisk betydelse tillkomma allenast dem, som afse straff för ovarsamt umgående med eld och sättet för förebringande af bevisning i visst fall vid skada i följd af eldsolycka.

Motionären vid 1914 års riksdag gaf en rad upprörande exempel på hvar ett nuvarande oefterrättlighetsstillståndet kan leda — detta tillstånd kan i korthet skildras så, att vid en eldsvåda på landsbygden ingen har annat än moraliskt rätt att hjälpa, att ingen har laglig rättighet eller skyldighet att vare sig taga någon ledning

eller biträda och att vid behof af vakt eller eftersläckning, då stora allmänna värden kunna stå på spel, det saknas både möjlighet till handräckning och medel. Visserligen torde man väl i allmänhet från vederbörande ordsbefolkning få påräkna villighet att deltaga i släckningsarbetet det saknas dock icke exempel äfven i motsatt riktning — men i alla fall gäller det nog, som en talare yttrade då frågan i år förevar i första kammaren, att den som närvarit vid en eldsvåda på landsbygden, har sett, hvilken rådvillighet och försäghet, som alltid uppkommer vid ett sådant tillfälle, och hur hjälplös man står inför sådana makter, som uppenbara sig då elden bryter lös. "Om man med detta jämför, huru det går till i en stad eller på en plats med ordnad brandväsende, där man ganska lätt kan bli herre öfver dessa element, tycker jag — fortsatte tal. — det är tämligen klart, att något behöfver göras i detta afseende."

Försäkringsväsendets utveckling har väl varit ägnadt att motverka de svåraste ekonomiska följderna af eldsolyckor på landsbygden, men de anordningar i förebyggande syfte, som försäkringsanstalterna vanligen föreskrifva sina försäkringstagare, ha tydligen endast kunna fylla en ganska begränsad uppgift. Vid 1913 års riksdag antogs en ändring af § 74 i kommunalförordningen för landet, hvarigenom k. bef. hde tillerkändes befogenhet att medels sitt godkännande gifva gällande kraft åt beslutade kommunala stadganden för befrämjande och vård om brandväsendet. Man hoppades nog på sin tid att denna lagändring skulle kraftigt främja brandväsendets utveckling på landsbygden och detta var en bland anledningarna till att lagutskottet 1914 icke ansåg sig

Slangklämman ENORM

är den bästa förekommande.

Den är fullt brukbar vid förekommande slangdiametrar samt profvas och garanteras fungera vid slangledning med 14 atm:s tryck.

Pris pr galvaniserad apparat kr. 15:—

Beställningar göras hos

Brandchefen, Uppsala.

behöfva tillstyrka den då föreliggande och här omskrifna motionen. Emellertid har sedan 1913 ingen enda kommun begagnat sig af den befohgenhet, som den nyssnämnda lagändringen medgar, hvidan förhoppningarna om dess gynnsamma inverkan för brandväsendets utveckling åtminstone hittills icke infriats.

Betydelsefullare är det lilliga intresse, som på senare åren visat sig för ordnande på frivillighetens väg. Efter föredömen i åtskilliga länder, främst Tyskland och Österrike-Ungern, ha på skilda håll i vårt land bildats frivilliga brandkårer i ändamål att vid eldfara utföra det arbete, som i följd af bristen på åtgärder från det allmännas sida kan vara erforderligt, äfvensom att tillhålla nödig eldsläckningsmateriel. Dessa kårer, som hittills i allmänhet tillhöra rikets sydligare delar och på våren 1914 till antalet utgjorde 78, ha sammanslutit sig till särskilda provinsförbund och numera jämväl till ett riksförbund. Under senaste åren har detta förbund åtnjutit ett visst statsunderstöd; det har utfört ett omfattande upplysningsarbete samt i ganska afsevärd utsträckning biträdt kommuner vid ordnandet af eldsläckningsväsendet och särskildt vid upprättandet af brandordningar. Emellertid är det — som en talare framhöll under debatten i första kammaren den 17 sistl. april — så, att dessa frivilliga brandkårer egentligen endast finnas i vissa större stationssambällen och att de ofta fått färdas långa vägar, då det gällt att komma till hjälp ute på den egentliga landsbygden. Då de inlagt särskilda förtjänster vid brandtillfällen, har man också från brandstodsbolagen eller annat håll sökt upmuntra dem genom bidrag till deras organisation eller med belöningar i en eller annan form. Men man kan i alla fall icke gärna stanna härvid, utan måste söka komma vidare.

Bland de främsta invändningarna mot den skrivelse, som blifvit riksdagens beslut, har varit svårigheten att anpassa en blifvande lagstiftning efter förefintliga behof och möjligheter. I betraktande af de svenska landskommunernas starkt växlande storlek och befolkningsförhållanden är det uppenbart, att ifrågavarande lagstiftning måste framgå med synnerligen varsamhet för att densamma icke skall medföra onödiga och olämpliga afvikelser från en ordning, som efter de lokala förhållanden bäst motsvarar ändamålet. Dess hufvudsakliga uppgift måste därför begränsas till att utgöra en sammanhållande ram för de skilda orternas ordningsföreskrifter. Äfven i sådant skick torde den ifrågasatta lagstiftningen dock icke komma att sakna verklig betydelse. Särskildt synes det antagligt, att enhetliga och allmänt normerade bestämmelser i ämnet kunna blifva till gagn, icke minst såsom ledning och stöd för kommunerna vid fastställandet af deras brandordningar.

Framställning till K. M:t rörande en allmän lagstiftning i här berörda ämne har redan för tre år sedan gjorts af Skånska brandkårsförbundet, som jämväl ingifvit förslag till en brandstadga för landsbygden. Riksförbundet för Sveriges frivilliga brandkårer har ock ägnat frågan sin uppmärksamhet och uttalat sig för åtgärder i samma riktning. Det uttalande, som nu kommit från riksdagens sida, bör vara ägnadt att påskynda och främja frågans snara lösning.

Stockholms brandkårs automobilisering.

Brandkärshästarna borta nästa år, om
allt går efter beräkning.

Brandkårens automobilisering är en angelägenhet, hvars utveckling den stora allmänheten följer med ett aldeles särskildt intresse. Det är ju också ganska naturligt; brandkårens verksamhet är ett såreget inslag i hufvudstadens fysionomi. Den enda brandstation, som för närvarande är fullständigt automobiliserad, är Katarina. Utplaceringen af nya vagnar försiggår med jämna mellanrum; nu har äfven Östermalms brandstation fått en ny motorspruta.

Automobiliseringen skall enligt den uppgjorda planen vara fullt genomförd först 1918, men den beräknas vara klar redan under loppet af nästa år, om allt går som hittills. Brandkåren inköper nu sju vagnar om året, eller rättare chassie till dem; brandkåren har tillräckliga resurser att själf leverera det öfriga redet.

Nästa år alltså har Stockholm inga brandkärshästar mera. Dessa gamla aktingsvärda beakta skall man inte ens möta i annan sele än brandkårens. De säljas nämligen endast under garanti, att de skola användas i tjänst på landet eller också gå till slakt. Men de få icke gå i sele i Stockholm; där ha de tjänat ut sina år, och rama bondlandet blir deras Pauvres Honteux.

Honnör för en sådan omtanke om våra fyrbenta vänner!

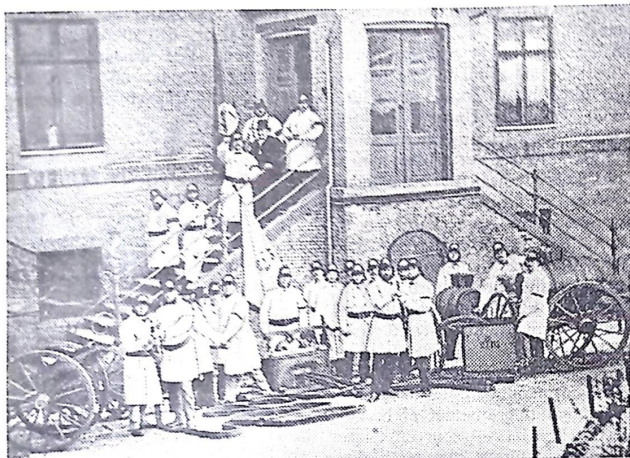
Prenumerera på

Svensk Brandkårs-Tidning!

Litet brandkårshistoria till brandkårsmötet.

En titt på Sveriges enda brandmuseum.

Göteborgs frivilliga brandkår samlad på Museigården. (Uppå på trappan kan gamle Rossing lätt urskiljas på den mörka dräkten.)

När Sveriges Riksförbund af frivilliga brandkärer i år samlades till årsmöte är det så att säga på historisk mark. Göteborg har nämligen inom brandsläckningsväsendet anor, som det med rätta kan vara stolt öfver. Främst af alla Sveriges städer hade nämligen Göteborg skaffat sig en öfverdådande brandkår, och det en som i 30 år här skötte försvaret mot "Röde hanen". Göteborgs frivilliga brandkår af 1832 har ofta skildrats och berömts som en föregångare för dem som kommo efter, och det är icke meningen att här fördjupa sig i minnes-teckning öfver den. Det må dock vara på sin plats att erinra om den man, som tog initiativet till dess bildande, den danskfödde tobaksfabriksmästaren J. A. Rossing, som genom sjelfstudier och en sällspord begåfning gjorde sig ett namn visst icke allenast, som en hurtig och duktig man och skicklig organisatör af den frivilliga brandkären, utan äfven som vetenskapsman,

|| vilket erkändes bl. a. genom ledamotkap i Göteborgs Vitterhets- och Vetenskapssamhälle.

Af denna första brandkår finnes ännu en och annan veteran i lifvet. Så är förhållandet med den kække standardförelaren på den ena af våra bilder. Det är hr Axel Hansson, lagerchefen hos Almedals fabrikers aktiebolag. Han bevarar ännu i dag ett varmt intresse för den gamla kårens minnen och då nu så mycket brandfolk från rikets olika delar skulle komma tillsammans här har han välvilligt ställt de gamla bilderna af Göteborgs frivilliga brandkår till förfogande.

*Göteborgs frivilliga brandkårs stiftare
J. A. Rossing.*

Då den första frivilliga brandkären år 1862 aflöstes af en fast brandkår, som fick ny uppsättning af materiel, såldes den gamla, och blef auktionens afkastning grundplåten i den ännu existerande Göteborgs frivilliga brandkårs pensionskassa.

Den nybildade kåren bestod i den ursprungliga formen blott 10 år, då den omorganiserades

och erhöill den form, som organiskt utvuxit och fulländats till den nuvarande brandkären.

Göteborgs nuvarande brandväsen är sålunda mer än de flesta andra direkt framvuxet ur

Den som lefvat någon tid i någon af våra mindre eller medelstora städer, där mångenstädes ännu i dag brandväsendet står kvar på en skälligen primitiv ståndpunkt kan ha stort nöje af ett besök

Gamla tiders brandmateriel.

gammal god historisk grund. Tyvärr har traditionen hängt i med sådan seg kraft, att det i många afseenden ännu i dag är allt för historiskt.

Sålunda, kan det ju nämnas som en kuriositet, att den första ångspruta, som kom i bruk i Skandinavien, tillverkad i England och inköpt för den 1862 bildade brandkären, ännu i denna dag står parat till uttryckning i brandstationen i Olskroken. På den ena af våra bilder visas detta inventarium, som ju för sin ålder icke ser så värst anskrämligt ut, kanske mest därför att Göteborgarne icke blifvit bortskämda med verkligt modern brandtiralj förrän på senaste tiden.

I detta sammanhang kan det säkert intressera våra läsare att höra, att denna första skandinaviska ångspruta dock icke var den första. Just i Göteborg hade vid en mekanisk verkstad på Stampen tillverkats en ångspruta, som dock icke blef införlifvad med Göteborgs brandväsende. Den såldes lustigt nog till England, hvarifrån kort därefter den första ångsprutan köptes.

i det museum, som äges af Svenska brandmannaförbundet. Det återstår naturligtvis ännu mycket att göra för att få detta museum så fullständigt,

som man önskar och utan tvivel en dag kommer att få det. Framför allt bör det få en lokal, där föremålen kunna ordentligt uppställas och ordnas samt värddas på ett sätt, som bättre motsvarar deras odisputabla kulturhistoriska värde än den vind, där de för närvarande äro inrymda. Det skall villigt erkännas, att man gjordt allt hvad görs kan för att där bereda dem skydd och omvårdnad, men en ändamålsenligare lokal är ett berättigadt önskemål och skulle dessutom göra föremålen lättare tillgängliga för en intresserad allmänhet.

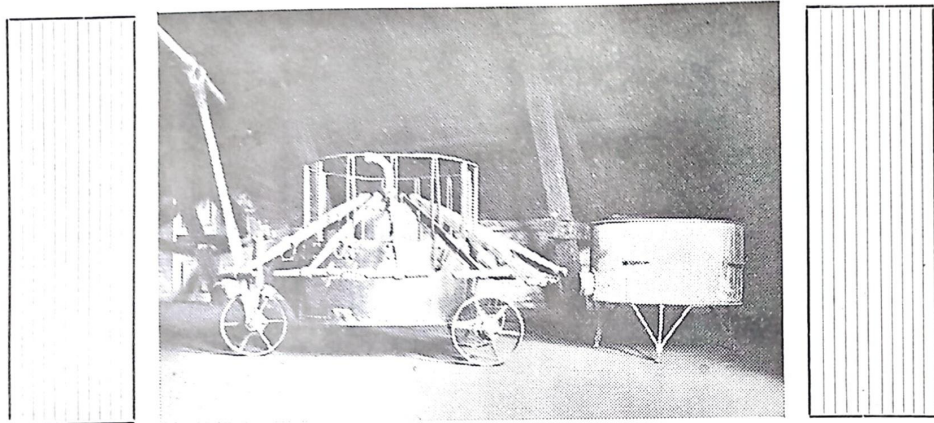
Med museets intendent, öfverbrandmästare Blomgren, hvilken nedlagt ett förtjänstfullt arbete för museets tillkomst, som ciceron, har en af Göteborgs Handelstidnings medarbetare besökt platsen, där föremålen äro samlade. Där kan man få se en kuriös handkraftsspruta från

Göteborgs frivilliga brandkärs standarförare.

Visby, skänkt af därvarande brandkår, då den utbytt mot en modernare. Vår bild ger en föreställning om pjäsen. Fjorton man kunde på en gång stå vid pumparne, och hvar och en hade sin sär-

finaste material. De finnas att skåda i brokig mångfald. Och alla dessa mer eller mindre granna plåtar och emblemer, med hvilka de olika graderna utmärktes. Skedde uttryckningen

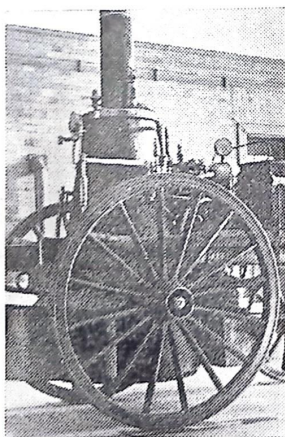
Visby stads gamla brandspruta.

skilda pump att sköta. Därigenom hade man tänkt, skulle hvar och en utnyttja sin kraft till det yttersta, och ingen kunde stå och hålla i stängeln och bara följa med i takten, som var så lätt med den vanliga typen.

Där finnes vidare en samling småsprutor af mer eller mindre enkel konstruktion, gamla säckväfshinkar, rökmasker både af enklare och mera komplicerad konstruktion, signalhorn och ropare, allehanda patenterade småting t. ex. en påselningshake för en brandkärra, brandbomber — icke i den nu kända krigiska meningen utan dess rakt motsatta — släckningsapparater af modernare typ o. s. v.

Men i gamla dagar inriktade sig icke brandsläckningsväsendet allenast på att hålla sig med de ändamålsenligaste redskap. Det utvecklades också en viss glans vid dess uttryckningar. Hvem minnes icke de ståtliga standar med nummer och divisionsnamn på, granna dukar som ofta förädrades af beundrande damer, och då sömmats med silke på

nattetid, kunde det hända, att man fick se huru bakom brandkårens mäktige chef bars en lykta på stång med inskription: "Chefen", och var det på dagen utmärktes hans plats af en fana, med likartad inskription. För att nu icke tala om brandbolagens fruktade inspektörer, som ett tu tre kunde uppenbara sig, ja det kunna de visst ännu i dag i våra mindre städer, slå allarm och med klockan i hand kontrollera hur raskt brandkåren kom till platsen. Då hade de skrudat sig i ett praktfullt blågult band öfver ena axeln för att alla skulle veta hvem man hade framför sig. Ja detta och mycket, mycket annat, som innebär mest glada kanske ett och annat tragiskt minne från sorglösa pojkar, kan man få skåda på brandkårs-museet.

Den första ångspruta som togs i bruk i Skandinavien.

Man grips ovillkorligen af en stark förmimelse af att utvecklingen äfven på detta område går med god fart och att kampen mot ett vådligt element håller på att organiseras, äfven utanför de större städernas om-

råden på ett sätt som bättre motsvarar faran än förr. Det är en stor betydelsefull uppgift i denna riktning det här församlade brandkärsmötet upptagit. I botten är den dock icke annat än det som en gång föresväfvade gamle Rossing, då han organiserade den första frivilliga brandkåren i Göteborg. Duglig materiel, goda larmanordningar och öfvadt folk är hvad som behöves.

Då Karlstad lades i aska.

Ett hemskt 50-årsminne.

En förhärjande eld utbröt i Värmlandsmetro-polen söndagen den 2 juli 1865 kl. omkring $\frac{1}{2}$ 12 f. m. i hattmakaren Zetterbergs vid Skepparegatan belägna hus — i det kvarter, som begränsas af nämnda gata samt Dikes-, Hammarviks- och Södra Torggatorna — hos en därstädes boende bakare, därigenom att ved och stickor, som till torkning upplagts å en ugn, hvartill spjället var tilldraget, af hettan antändes. Under en tämligen stark blåst spred elden sig med förfärande hastighet. I domkyrkan — där en del af årets konfirmander skulle begå nattvarden — pågick just högmässogudstjänsten, hvilken naturligtvis afbröts så fort klämtningarna började ljuda från tornet. Öfver Skepparegatan och den parallellt med denna löpande Tingvallagatan, utbredde sig elden, förtärande allt i sin väg, till torget, där lägorna fingo ökad näring genom de där i och för Persmässan uppställda marknadsstånden och utbärgade möbler, och vid 2-tiden på e. m. stodo alla vid torgets fyra sidor belägna hus — bland dem Frimurarlogen, Residenset och Rådhuset — i ljusan låga. Ut i det sistnämnda hade vid brandens början inbärgats flera varulager, hvilka skyndsamt fördes undan till det vid ålfstranden belägna Salttorget. Vid sprutorna arbetades oafbrutet, och stadens invånare, liksom ock de många med anledning af den förestående marknaden till staden anlända resandena, sparade ingalunda några ansträngningar för att, om möjligt, dämpa elden. Detta var dock icke tänkbart, ty dels voro brandredskapen otillräckliga, sprutorna tunga, af föråldrad konstruktion och svåra att transportera från en punkt till en annan, och dels fick elden med ens en sådan utsträckning, att det behöfts oändligt större arbetstyrka för att kunna operera på flera håll. Kvinnorna biträdde i sin män och kanske jämförelsevis raskast och med större själsnärvaro såväl vid vatten-längningen som bärgningen.

Då man slutligen måste uppgifva allt hopp³ att kunna rädda mellersta delen af staden, koncentrerades de krafter, som förefunnos, för att söka rädda den vid älven belägna stadsdelen. Här var äfven en viktig punkt att söka bibehålla oskadad af lägor, nämligen den öfver Klarälven ledande Västerbro, medelst hvilken staden å detta håll hade sin enda förbindelse med landsbygden. Det lyckades också att rädda den af järn och trä uppförda bron, eburu brokanterna på flera ställen blefvo svedda. Åran af brons räddande torde få tillskrifvas teaterdirektör Agardh, som med sitt sällskap spelat en tid i staden och nu afvaktade Persmässomarknaden. Han anskaffade nämligen en spruta och arbetade med den på det första brokaret tills alla fara för bron var öfverstånden. Denna spruta flyttades därefter ned till tullhuset, beläget vid Salttorget, men detta hus lyckades man ej rädda.

— — — Det var lifsfarligt att våga sig in på någon gata bland de på alla sidor glödande ruinerna. Den ofantliga hettan från alla håll, hvirflande vindar, medförande rök och gnistor från de brinnande husen, nedrasande skorstenar och murar uppblandade atmosfären med glödande kalkdamm på långa afstånd, hvarigenom man fränst löpte fara att förstöras.

— — — Midt bland de på alla sidor omkring domkyrkan brinnande husen höjde sig dess brinnande torn. Glödande syntes det på tornets åt Vänern vända sida sittande årtalet 1737 nyss före det ögonblick, då klockorna i sitt fall krossade hvalvet i tornet — en kvarts timme förut hade de upphört att förkunna för den förskrämda mängden eldsvädans favor. Lyckligtvis tog kyrkans inre inte synnerlig skada. Hela den följande natten sågos kring den brinnande helgedomen kvinnor, gubbar och barn i sina af eld och rök hållt förbrända klädtrasor gråta och förtviflad vrida händerna.

Elden rasade till kl. 1 på natten till måndagen. Från det $1\frac{3}{4}$ mil från staden belägna exercisfältet Trossnäs hed, där 800 man beväringsmanskap voro förlagda, anlände på måndagsmorgonen manskap, som medförde tält för de husvilla och biträdde med ordnandet af bärgade effekter samt afsläckandet af de rykande grushögarna.

Äfven under måndagen rädde den bedröfligaste villervalla bland ruinerna af och omkring den nedbrända staden. Öfverallt i magasiner, ladugårdar, logar och tält hade husvilla inrymt sig, men naturligtvis voro dessa härbärgen ej tillräckliga, utan irrade ett stort antal ännu omkring på fria fältet, hopsamlade och sökande kvarlevorna af hvad de lyckats rädda ur det fordorm trefna hemmet.

Allmogon i trakten infann sig på måndagen talrikt med lifsmedel. Så fort sig göra lät an-

lände sådana äfven från grannstaden Kristinehamn. Regeringen understödde med kontanta bidrag. — Dessutom bildades i den brunna staden en nödbjälpskommitté, för insamling af pengar till de nödlidande, med landshöfding C. Ekström och biskop A. N. Sundberg i spetsen. Och af rikligt lämnade bidrag uppfördes baracker och matkockningsanstalter åt de $\frac{2}{10}$ delar af befolkningen, som så plötsligt blifvit husvilla.

Bland de offentliga byggnader, hvilka vid eldsvådan nedbrunno, må nämnas kyrkan, (delvis), residenset, landskansliet, ränteriet, landskontoret, gästgifveriet, rektorsbostället, gamla konsistoriet, gymnastiken, komministerbostället, rådhuset med telegrafan och enskilda banken, postkontoret, sparbanken, frimurarelogen, teaterhuset, tullhuset och järnvägen.

Den sålunda härjade staden med det vackra läget på Tingvallön vid Klarälvens utlopp i Vänern, anlades 1584 af bertig Carl. Den var att börja med uppstad, men fick år 1840 stapelstadsrättigheter. Nämnas må, att den förut härjats af svåra eldsvådor åren 1719, 1752, 1805, 1822 och 1827.

Vid tiden för den här skildrade branden hade staden omkring 5,000 invånare. I brandskadestyrning fick Städernas allmänna brandstodsbolag för hvad det iklädt sig försäkringsrisk erlägga 1,952,198 riksdaler, då skadan af kyrkan beräknades till $\frac{1}{3}$ af försäkringsvärdet. Äfven bolaget Skandia hade att afleverera brandskadetribut.

Nå, ur askan reste sig Karlstad fort nog till den vackra stad, den nu är.

Stockholm.

Brandkapten Borgenstierna, som åtnjuter en månads semester för närvarande, har af järnvägsstyrelsen erhållit i uppdrag att under denna tid ur säkerhetssynpunkt granska statens järnvägars hotell och de hotell som äro belägna på statsbanornas mark.

I sanning en särdeles välbetäckt åtgärd.

Jonsereds Fabrikers Aktiebolag GÖTEBORG

rekommenderar sina tillverkningar
af sprutslangar af prima kvalitet.

Veteranerna berätta.

27 års arbete som brandman
i eld och rök.

Hvilket yrke är det mest populära i Stockholm? Man gissar säkerligen icke fel om man antager att en allmän omröstning bland hufvudstadens invånare skulle placera brandmannens på en af de allra främsta platserna. Våra brandsoldater ha nämligen just de egenskaper som skapa popularitet — oförfvägen käckhet och fysisk spänstighet. Det är egenskaper som framför allt höra ungdomen till, och man förvänar sig då man genomögnar brandkårens rulla att den upptar så många veteraner. Men det synes vara så att man icke hinner att äldras i brandmannens yrke.

Den äldsta medlemmen af Stockholms brandkår är för närvarande förman Johansson på Johannes' station. Näst efter honom kommer kusken Alenius på Katrina, den förre med en tjänstetid af 32 och den senare af 28 år bakom sig. Emellertid ha båda under hela sin anställningstid haft specialuppdrag, hr Johansson såsom förman på brandkårens verkstad och sålunda ej direkt deltagit i brandkårens egentliga arbete. Den äldste "vid fronten", såsom brandchefen uttryckte sig, är brandförman Karl R. Lindblom, sedan åtskilliga år vaktföreståndare på den lilla Mariastationen vid Krumakaregatan. Hr Lindblom, som för öfrigt har många år kvar innan han kan påräkna att få det vördnadsbjudande utseende som man vill finna hos en veteran — han ser ut att räkna föga flera lefnadsår än tjänsteår — har tillhört kåren i öfver 27 år.

Det är naturligtvis mycket som förändrats inom brandkåren sedan den tid då hr Lindblom gjorde sina första lärospån i Aftonbladets då nybyggda hus. På den tiden hade man ännu kvar den gamla tornvakten. Visserligen var brandtelegrafan redan då införd, fastän naturligtvis mindre utvecklad än nu, men man hängde dock ännu fast vid denna kvarleva från en gångens tid. Hr Lindblom kan icke, har han berättat för Dagens Nyheter, påminna sig att tornvakten gjorde någon nytta mer än en enda gång. Det var då det en natt tog eld i ett stall vid Döbelns gatan. Tornvakten upptäckte denna eldsvåda så tidigt att brandkåren just körde ut genom portarna då brandtelegrafan alarmerade.

Hr Lindblom har icke hållit räkning på alla de eldsvådor han varit med om att släcka. De äro så många att han egentligen endast lagt på minnet de tillfällen då det hängt på ett hår att han fått släppa till lifhanken. Den svåraste persén han haft att utstå var då det för ett par år sedan brann i Pharmaciabolagets hus aldeles

intill Mariastationen. Elden hade upptäckts så pass sent att källrarna stodo i ljusan låga då han med sitt folk några ögonblick efter sedan larm gifvits var på platsen. Det fanns en hel del farliga saker i de brinnande källrarna, bl. a. bensin, men det var icke tid till tvekan. Hr Lindblom rusade som första man med sin slang ned i de slingrande gångarna. Han hade hunnit ett stycke in då han märkte att källaren fylldes af en kväfvande gas. Hade han fallit därinne skulle han varit kväfd innan han saknats af kamraterna. Med uppbyggande af alla krafter lyckades han släpa sig tillbaka till källartrappan, där han förlorade medvetandet. Kamraterna lyckades emellertid släpa upp honom i friska luften, varefter han i hast fördes till närmaste sjukhus, där han snart nog återhämtade sig.

Just den plats där detta inträffade är för hr Lindblom förknippad med minnet af den farligaste eldsolycka han varit med om under de senaste åren. Det var sommaren för nio år sedan då eld utbröt i det då under byggnad stående huset midt emot Pharmacias. Icke mindre än nio byggnader härjades af denna eldsvåda, som det kostade öfvermänniskliga ansträngningar att hejda. Hettan var så stark att invånarna i husen tvärs öfver gatan icke kunde komma ut. Gnistorna flögo vida omkring och hotade att anstifta nya eldsvådor, och hr Lindbloms hustru måste springa omkring på själfva brandstationens gård för att släcka, där det började brinna.

Hetta, kväfvande rök och isbelupna, branta tak — hur förrädiska de senare äro för brandmannen har han flera gånger på kännbart sätt fått pröva på, senast för ett par år sedan ute vid Reymersholm, där han gjorde ett hisnande fall — ha emellertid icke förmått dämpa hans hängifvenhet för sitt yrke. Farorna sätta endast en pikant krydda på brandmannens lif, anser han. Emellertid lever man ju icke endast på kryddor. Det måste finnas mat att lägga dem i, och hr Lindblom vill icke numera klaga på maten: Han var med på den tiden då begynnelselönen var 15 kr. i månaden och tjänsten kanske mer ansträngande. Nu får den unge man som lyckas komma in vid brandkåren — och det är icke den lättaste uppgift man kan sätta sig för — 100 kr. i månaden och en tjänstgöring som torde vara fördelaktigare än vid någon annan brandkår i Sverige. Läger man därtill att ledningen nu brutit den gamla principen att utesända menige man från beförden till brandmästare, finner hr Lindblom att proportionen mellan vad man begär af brandmannen och de förmåner man erbjuder honom i det stora hela äro rätt väl afvägda.

Öfvanstående artikel är hämtad ur Dagens Nyheter, och belyser i hög grad hvilken popula-

laritet Stockholms brandkår tyckes äga. Det är ju, för en stads brandmän uppmuntrade att få höra ett litet erkännande ibland, för sitt, många gånger lifsfarliga arbete, ty ett enda litet erkännande "sporrar" till nya och större ansträngningar.

Eldsvådor.

Förhärjande eldsvåda i Matfors. Värden för omkring en miljon förstörda af elden.

En af de våldsammaste eldsvådor, som inträffat i orten, hemsökte den 3 juni på eftermiddagen Matfors och ödelade på ett par timmar flere af därvarande stora fabriksanläggningar.

Elden uppstod vid $\frac{1}{3}$ -tiden i yllefabrikens turbinhus och spred sig därefter med förfärande hastighet till en bredvidliggande kvarn, hvarifrån lågorna vidare kastade sig öfver älven och antände trämassfabriken och ännu ett par andra å denna sida belägna fabriksbyggnader som i likhet med de öfriga nedbrunno till grunden.

Till råga på olyckan blåste en hård västlig vind. Gnistor och stora eldtungor fördes af vinden ut öfver älven, och buskar och dylikt på de små holmarna i forsen stodo snart i ljusan låga.

Plötsligt syntes elden slå upp vid den på andra sidan älven belägna trämassfabriken tillhörig Tuna fabriksaktiebolag. På icke mindre än tre olika ställen hade gnistorna antändt och det dröjde ej många ögonblick förrän lågorna började slicka fabriksens tak. Redan då elden varsnades i yllefabrikens turbinhus hade Tuna fabriksaktiebolag sändt öfver sin stora spruta, hvarför den ej genast kunde vara till hands. Det torde dock vara tvivelaktigt om denna spruta kunnat häjda elden i denna bläst.

Elden spred sig emellertid med förfärande hastighet och hela trämassfabriken samt den närliggande sågen var inom några få minuter ett enda eldhaf. Då de släckningsattaljer bruket förfogade öfver ansågos otillräckliga eftertelefonerades hjälp från Sundsvall, och med sedanlig raskhet var brandkåren redo att kl. 4 med extratåg afsända sin stora ångspruta till brandsället. Brandchefen, kapten G. Hellgren, samt trenne man medföljde dessutom för att leda släckningsarbetet.

Från trämassfabriken och sågen hade elden med samma hastighet spridit sig till två närbelägna trämassmagasin, i hvilkas stora lager elden

fick riklig näring. Ett brunvedsupplag nere vid älfstranden samt fabriksö A. Forsbergs kätting-smedja m. fl. smärre byggnader antändes äfven och sedan ett strax ofvanför sliperiet beläget trämasseupplag fattat eld stod hela platan nedanför stora herrgårdsbyggnaden praktiskt taget i lågor.

Det såg också en stund ut som om ingenting skulle stå att rädda. Vinden låg hårdt på och gnistorna yrde vida omkring. Uppå i husen började ett febrilt arbete med utflyttandet af bohaget — hvilket ögonblick som helst kunde de giriga lågorna nå dit upp. De hus som särskildt hotades voro stora herrgårdsbyggnaden samt Matfors handelsaktiebolags hus, och ansträngningarna koncentrerades därför särskildt på räddandet af dessa byggnader.

Till all lycka vände sig vinden i det kritiska ögonblicket, och byggnaderna som skyddades af genomdränkta brandsegel, blefvo räddade.

Elden begränsas.

Strax efter kl. 5 kunde släckningsmanskapat efter ett energiskt arbete säga sig vara herre öfver elden. Det brann visserligen fortfarande friskt och hela Matforsdalen var som en enda kokande häskittel, men elden var dock begränsad.

Fullständigt nedbrunna voro då (utom de två byggnaderna på västra stranden) trämassefabriken, sågen, två trämassemagasin, den Forsbergiska kättingsmedjan, Tuna järnvägs-a.-b:s reparationsverkstad, ett badhus samt diverse andra mindre byggnader. 6 eller 7 järnvägsagnar hade delat samma öde, och stodo nu likt nakna skelett på de af hettan krokande skenorna.

Trämasseupplaget framför sliperiet, ett kol- och koksupplag vid Forsbergiska smedjan, ett brunvedsupplag om c:a 100 famnar samt ett väldigt upplag emballeringsribb brunno allt fortfarande med oförminskad häftighet.

Brädgården och spikfabriken räddade.

Den strax bortom den Forsbergiska smedjan belagna brädgården med sina till minst 200,000 kr. värderade trävaruupplag äfvensom spikfabriken och trädrageriet hade man däremot lyckats rädda, ehuru det allt som ofast såg ytterst hotande ut.

Af den starka vinden fördes gnistor vida omkring från eldhärden och det får anses som en ren tur att icke flera olyckor inträffade. I det c:a half-

annan km. från brandstället belägna Runsvik antändes emellertid och nedbrann en mindre loge och ända så långt bort som i Tunabolagets 3 km. från Matfors belägna skog anställda gnistorna eld, hvilken dock af tillstädeskyndande personer omedelbart släcktes.

Värdet af det brunna torde belöpa sig till bortåt 1,000,000 kr.

Huru elden uppkommit är ännu ej fullt utredt men antagligen har den uppsiätt till följd af ett varmgånget lager.

Större eldsäkerhet i våra kyrkor.

Med anledning af de eldsvådor som skadat eller ödelagt ett stort antal kyrkor å skilda orter i vårt land, har öfverintendentensämbetet gått i författning om verkställande af en utredning rörande orsakerna till dessa eldsvådor samt huruvida man genom särskilda föreskrifter skulle kunna vinna större säkerhet mot eldfara.

ALLMÄNNA BRANDREDSKAPSAFFÄREN

E. Bergström & Comp.

Scheelegatan 22

STOCKHOLM

Specialaffär för

BRANDMATERIEL

Guldmedalj Stockholm 1897.

Högsta pris

Stadsdiplom

i Gefle 1901.

Berlin 1901.

Trelleborgs Gummifabriks Aktiebolag tillverka sug- och spolslangar samt tekniska Gummivaror af alla slag.

Afdelningskontor och nederlag: SKEPPSBRON 4, GÖTEBORG.